

5. De verschillende cycli

Zoals ik in het begin van deze cursus aanhaalde, zijn de natuur en de Vijf Elementen altijd in beweging. `

Elk element is bijgevolg afhankelijk van de andere om het lichaam in balans en gezond te houden.

Naast de verschillende elementen, bevat de Vijf Elementen Theorie eveneens onderling verbonden 'cycli'. De interacties van deze cycli creëren een evenwichtig regelsysteem tussen elk van de Vijf Elementen.

Elk element heeft zowel een voedende (Sheng Cyclus) als een controlerende werking (Ko Cyclus) op een ander element. Daarom is geen enkel element immuun voor veranderingen in een ander element. Dit toont ook weer de verbondenheid tussen alle elementen aan en dus ook tussen de wereld rondom en het individu.

Zoals je hieronder zal lezen, heeft elk element binnen de verschillende cycli een "familiale" relatie met de andere vier elementen.

5.1 Vijf Elementen fysiologie

De Sheng en de Ko Cyclus zorgen ervoor dat alle fysiologische processen in het lichaam normaal verlopen. Is er echter een langdurige onbalans in de relaties tussen Sheng en Ko, dan ontstaat ziekte (zie verder).

5.1.1 De Voedende cyclus of Sheng cyclus

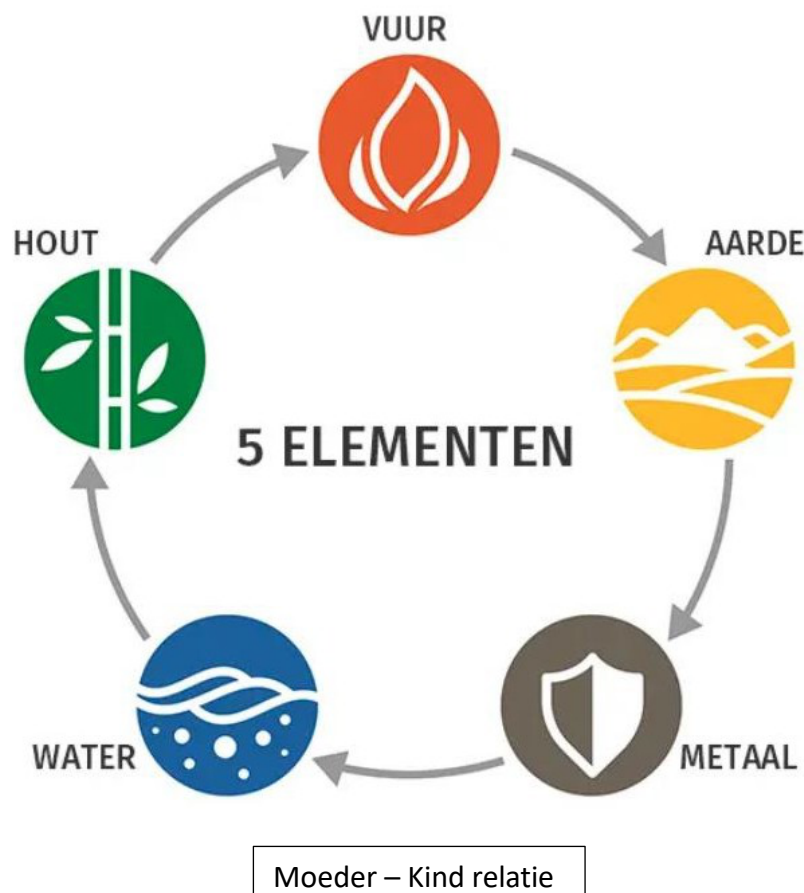
De Voedende of Genererende relatie tussen twee elementen wordt beschouwd als de Moeder-Kind relatie en zorgt dat de ene fase uit de andere ontstaat.

In traditionele Chinese gezinnen wonen hele families namelijk bij elkaar. De ouders gaan werken, terwijl de grootouders de kleintjes in

de gaten houden. Moeder brengt dus het eten binnen om haar gezin te onderhouden.

In de Sheng-cyclus voedt bijgevolg de moeder het kind en zorgt zij ervoor dat het kind voldoende voedsel, liefde en zorg krijgt om te groeien en zich te ontwikkelen. Energie stroomt dan ook continu van het ene element naar het andere; een nooit eindigende, constante cirkel.

De Sheng cyclus is als volgt: Hout voedt Vuur, Vuur verwekt Aarde, Aarde voedt Metaal, Metaal voedt Water en Water verwekt Hout. Hiermee wordt de levenscyclus van groei, ontwikkeling en verval van alles wat leeft, beschreven.

Hout is namelijk nodig om Vuur te kunnen maken. De as van het Vuur voedt de Aarde. Aarde verhardt om gesteente (Metaal/Mineraal) te creëren. Het gesteente (Metaal) voorkomt dat Water in het centrum van de aarde verdwijnt. Water stroomt en voedt de bomen en het Hout, en de cyclus begint opnieuw.

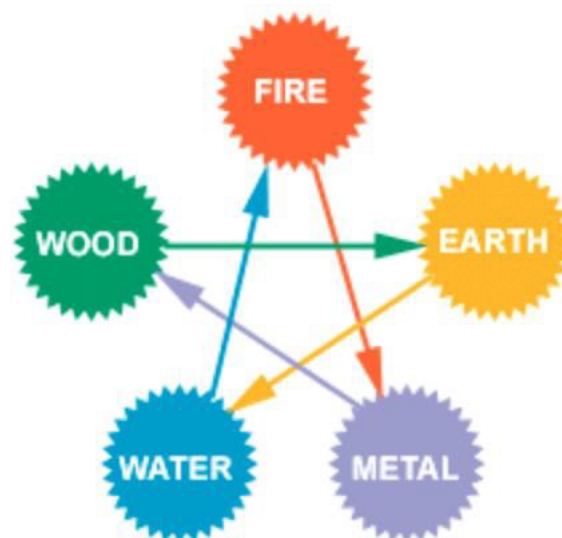
5.1.2 De Controlerende cyclus of Ko cyclus

Zelfs in de natuur zijn er grenzen nodig om ongebreidelde groei te voorkomen. De natuurlijke tegenhanger van de Sheng Cyclus is de Ko Cyclus of de Controlerende Cyclus, die de grenzen aangeeft, en ook de Grootouder-Kleinkind relatie genoemd wordt.

In de Chinese traditie stonden de grootouders door hun leeftijd en ervaring immers hoog in achting en zij voedden de kinderen op terwijl de ouders uit werken waren. Het was de verantwoordelijkheid van de grootmoeder dat het kleinkind aan de sociale verwachtingen voldeed. De Ko-cyclus voorkomt bijgevolg dat de elementen te overdadig worden.

Het evenwicht tussen de Sheng - en Ko cyclus zorgt dat de balans en stabiliteit tussen de elementen behouden blijft.

Vuur controleert dus Metaal want hij smelt het. Metaal controleert Hout, hij hakt of zaagt het. Hout controleert Aarde, hij bedekt het. Aarde controleert Water, ze houdt het in de rivieren en Water controleert Vuur, zij blust het.

Grootouder – Kleinkind relatie

5.2 Vijf Elementen pathologie

Pathologie en ziekte zijn de eindproducten van langdurige onbalans in de relaties tussen Sheng en Ko.

Er zijn vier mogelijke ziekteroutes:

1. Het Moederelement tast het Kind element aan
2. Het Kindelement tast het Moederelement aan
3. Het Grootmoeder element overcontroleert het Kleinkind element
4. Het Grootmoeder element controleert het Kleinkind element te weinig

De eerste twee betreft verstoringen van de Sheng cyclus, terwijl de laatste twee verstoringen zijn in de Ko cyclus.

5.2.1 Moeder element tast het Kind element aan

De Sheng cyclus wordt pathologisch wanneer de problemen van de moeder overgaan op het kind. Deze cyclus beweegt zich in dezelfde richting als de voedende Sheng cyclus, maar in plaats van het kind te voeden, draagt de moeder haar problemen over op het kind.

In de meeste situaties is de moeder "ontoereikend" en niet in staat om voor haar kind te zorgen.

- Als Hout het Vuur niet voedt:
dan wordt het Hart niet gevoed door de Lever.
Dit geeft klachten als: hartkloppingen, slapeloosheid, verlegenheid, bleekheid.
- Als Vuur de Aarde niet voedt:
dan wordt de Milt niet gevoed door het Hart.
Dit geeft klachten als: opgezette buik, losse stoelgang, diarree, afkeer van koude.

- Als Aarde het Metaal niet voedt:

dan wordt de Long niet gevoed door de Milt.

Dit geeft klachten als: vermoeidheid, kortademigheid, slijm in de longen, hoesten.

- Als Metaal het Water niet voedt:

dan stuurt de Long geen water naar de Nier.

Dit geeft klachten als: lage rugpijn, zwakke knieën, kortademigheid, dorst, nachtzweeten.

- Als Water het Hout niet voedt:

dan wordt de Lever niet gevoed door de Nier.

Dit geeft klachten als lage rugpijn, zwakke knieën, tremoren (onwillekeurige samentrekkingen van spieren), duizeligheid.

Voorbeeld: een puppy met de diagnose portosystemische shunt. Normaal gezien ontvangt de lever al het bloed uit de maag, darmen, milt en alvleesklier. Bij een levershunt of portosystemische shunt stroomt het bloed direct door het lichaam via een abnormaal bloedvat (shunt) om de lever heen. Het bloed gaat dan eerst naar de rest van het lichaam, daarna pas naar de lever, waardoor het bloed onvoldoende gezuiverd wordt.

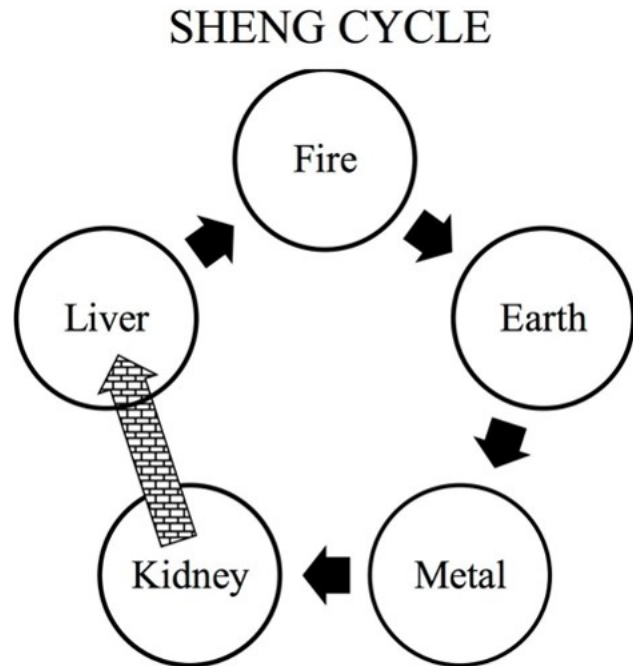
Een levershunt is aangeboren en wordt vaak in het eerste levensjaar ontdekt (maar soms pas jaren later). Doordat het ongezuiverde bloed allerlei gifstoffen bevat (o.a. ammoniak) kunnen er ernstige problemen ontstaan.

In TCM is een slechte ontwikkeling het gevolg van onvoldoende hoeveelheden Jing.

De Nier is verantwoordelijk voor de productie van Jing. De Nier is de moeder van de Lever.

Het onvermogen van de Nieren om voldoende hoeveelheden Jing te produceren, resulteerde in de abnormale ontwikkeling van de lever.

De gebrekkige Moeder (Nier) schiep dus een gebrekkig Kind (Lever).

Mother passes problems to Child

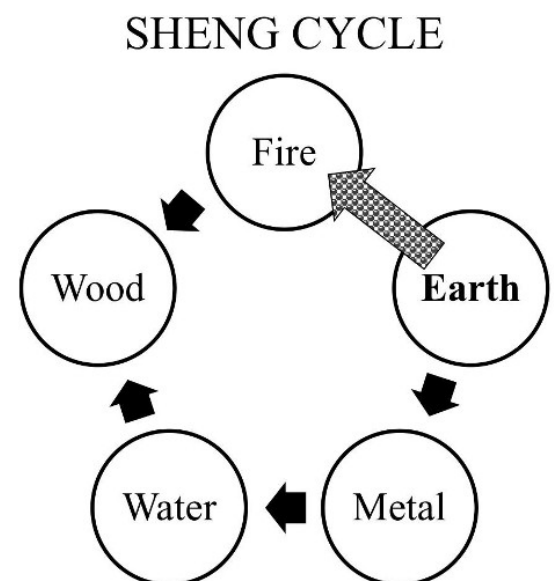
5.2.2 Kind element tast het Moeder element aan

Binnen de Sheng cyclus kan pathologie ook in de tegenovergestelde richting stromen.

Problemen bij het kind zorgen dan voor problemen bij de moeder.

De Milt is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de productie van bloed. Bloed is nodig voor een goede hartfunctie.

Onvoldoende hoeveelheden bloed kunnen leiden tot hartdeficiëntie. Het gebrekkige Kind (Milt) veroorzaakt dus een tekort in de Moeder (Hart).

Child passes problems to Mother

5.2.3 De Overcontrolerende cyclus of Cheng cyclus: het Grootmoeder element overcontroleert het Kleinkind element

In de Overcontrolerende Cyclus (Cheng cyclus) oefent de buitensporige grootmoeder te veel controle uit, ze overweldigt het kleinkind en veroorzaakt problemen bij het kleinkind.

De Cheng cyclus gebeurt dus in hetzelfde schema als de controlerende cyclus, maar in dit geval overcontroleert een element een ander, zodat het gecontroleerde vermindert.

- Als Hout de Aarde te sterk controleert, dan overheerst de Lever de Milt.

Klachten die hierbij horen, zijn: flankpijn, branderige ogen, opgezet gevoel van de buik, hoofdpijn.

- Als Aarde het Water te sterk controleert, dan overheerst de Milt de Nier.

Klachten die hierbij horen, zijn: droge mond, constipatie

- Als Water het Vuur niet in bedwang kan houden, dan kan de Nier het Hart Yang niet controleren.

Klachten die hierbij horen, zijn: nachtelijke zaadlozingen, lage rugpijn, slapeloosheid.

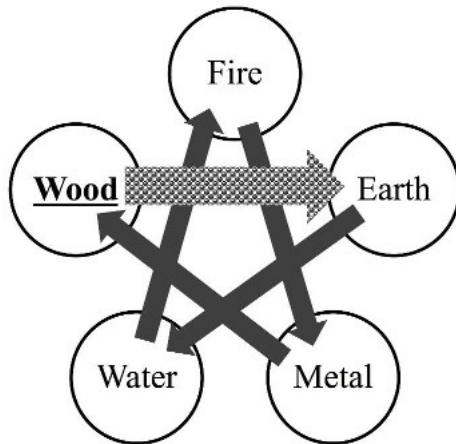
- Als Vuur het Metaal niet kan controleren, dan is het Hart niet in staat om de Long te beheersen.

Klachten die hierbij horen, zijn: kortademigheid, hartkloppingen, slapeloosheid.

- Als Metaal het Hout niet kan controleren, dan kan de Long de Lever niet beheersen.

Klachten die hierbij horen, zijn flankpijn, snel geïrriteerd zijn, hoest, bittere smaak in de mond.

OVER-CONTROLLING CYCLE

Grandmother Over-Controls Grandchild

Wanneer de Leverenergie bijvoorbeeld te sterk wordt, dringt deze de Maag binnen, waardoor het vermogen van de Milt en Maag om te transformeren en te transporteren (spijsvertering) wordt aangetast, wat resulteert in misselijkheid of diarree. De Grootmoeder Hout (Lever) overheerst het Kleinkind Aarde (Maag en Milt).

Over het algemeen veroorzaken overcontrolerende grootmoeders symptomen van een tekort bij het kleinkind.

5.2.4 De Beledigende cyclus of Wu cyclus: het Grootmoeder element controleert het Kleinkind element te weinig

In de Beledigende cyclus (Wu cyclus) heeft de grootmoeder te weinig invloed op het kleinkind. Ze heeft niet voldoende kracht om het kleinkind onder controle te houden.

Het resultaat: het kleinkind veroorzaakt problemen voor de grootmoeder.

Deze cyclus volgt de tegenovergestelde beweging van de controlerende cyclus en heeft eveneens plaats wanneer het evenwicht verbroken is.

Er zijn twee mogelijke wegen voor het kleinkind om de overhand te krijgen. In de eerste situatie heeft de grootmoeder een tekort

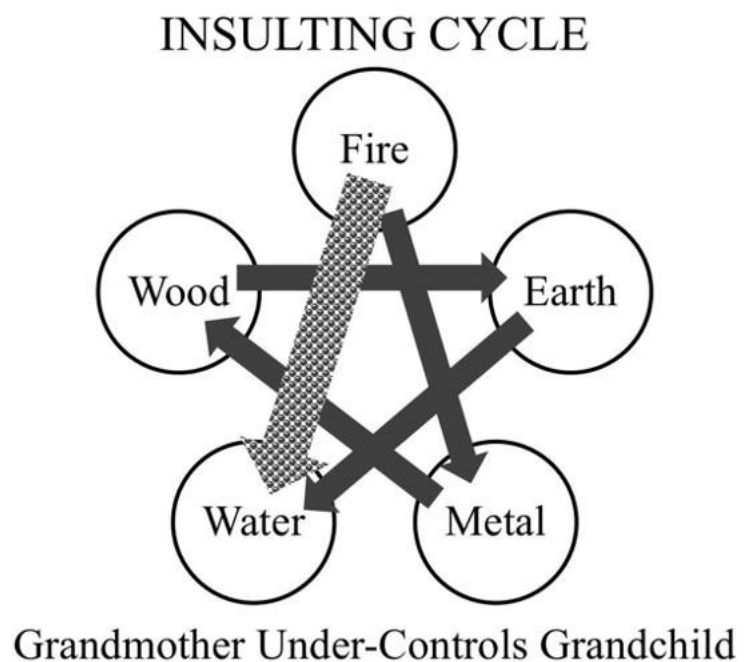
waardoor ze haar anders "normale" uitbundige kleinkind niet in bedwang kan houden.

Nier Yin (grootmoeder) is bijvoorbeeld onvoldoende om Hart Yang (kleinkind) af te koelen.

In de tweede situatie heeft de grootmoeder wel voldoende energie, maar haar kleinkind is buitensporig en overweldigt het vermogen van de grootmoeder om het kleinkind te beheersen.

Hart Yang (kleinkind) bijvoorbeeld is

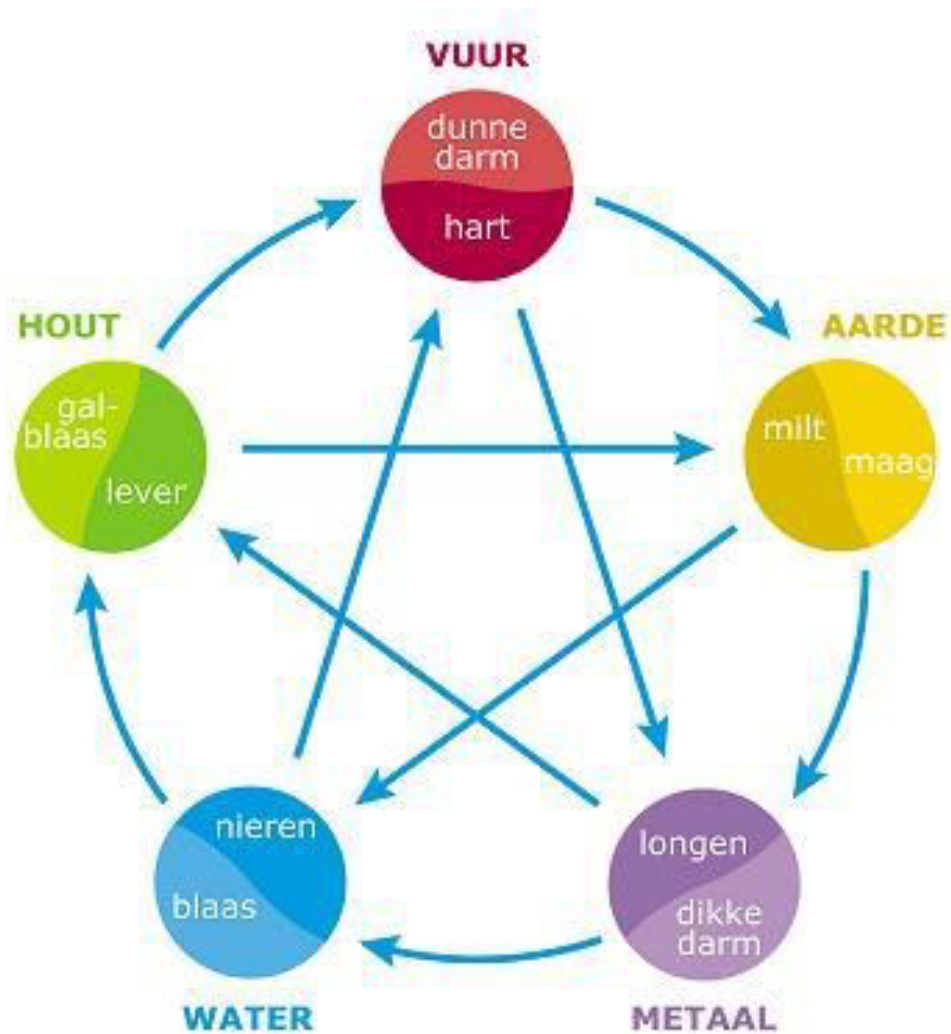
buitensporig en overweldigt de normale Nier Yin (grootmoeder).

In deze cyclus kom je ook de karaktersprongen tegen. Wat je dan ziet, is dat een bepaald karakter ineens verandert en in een ander karakter schiet.

Bijvoorbeeld: een Aardetype gaat ineens gedragingen van een Houttype vertonen. Een Houttype vertoont ineens gedragingen die horen bij een Metaalelement en een Vuurtype verandert in een Watertype. De elementen Water en Metaal maken geen sprong naar het controlerende element, maar zakken dieper weg in hun eigen onbalans.

De Sheng cyclus en Ko cyclus zijn belangrijk wanneer je een dier wil gaan behandelen volgens de Vijf Elementen. Aan de hand van de klachten kan je immers bepalen of een orgaan een overvloed of een tekort heeft, te warm of te koud is en of het probleem zich inwendig of uitwendig situeert. Aan de hand van deze conclusies kan je behandelen door te gaan voeden (Sheng-cyclus) of te gaan remmen, energie eruit halen (Ko-cyclus).

5.3 De Kosmologische cyclus

De Westerse acupunctuurboeken laten over het algemeen deze cyclus weg. Nochtans is hij erg belangrijk en betekenisvol.

Heel in het begin van de TCM werden de Vijf Elementen in een andere volgorde vermeld: Water, Vuur, Hout, Metaal en Aarde.

In deze cyclus geldt het Water als de basis, het begin, het fundament van alle andere elementen. Dit komt dan ook overeen met het belang van de Nieren als basis van Yin en Yang, en ook als basis van de Yin en de Yang van alle andere organen.

Zoals je ondertussen weet, behoren de Nieren tot het element Water. Zij slaan de Essentie (Jing) op, evenals het Ming Men-vuur (zie 4.5.5). Ze zijn dus zowel de bron van het Water als van het Vuur, die dan ook de oorspronkelijke Yin en oorspronkelijke Yang genoemd worden. Zo is Water de basis van alle andere elementen.

Daarnaast zijn Nier en Hart met elkaar verbonden doorheen de verticale as. Er is een directe communicatie tussen deze twee, en niet een indirecte via het Hout zoals in de Sheng cyclus. Dit is een fundamentele relatie tussen Water en Vuur, en waarschijnlijk één van de belangrijkste om het basisevenwicht tussen Water-Vuur, of Yin en Yang gaande te houden.

De Nieren regeren bovendien het water, en dit water moet opwaarts vloeien om het Hart te voeden. Het Hart daarentegen regeert het Vuur, wat naar beneden moet vloeien om de Nieren te voeden. De relatie tussen Hart en Nieren is er dus één van wederzijdse ondersteuning en voeding (meer dan die van controle of over-controlering).

De relatie tussen Hart en Nier verduidelijkt ook de relatie tussen Essentie (Jing) en geest (mind of Shen). De Essentie (Jing) is immers de materiële basis voor de geest of Shen: als de Essentie (Jing) zwak is, zal de geest (Shen) lijden. Dit zien we duidelijk bij dieren met nierfalen: naast de symptomen gerelateerd met nierfalen (veel drinken, veel plassen) zien we ook dat deze dieren versuft zijn, in het ijle staren en er niet helemaal bij zijn. Omdat de Essentie verzwakt is, is de Shen niet meer goed verankerd in het Hart en zijn de dieren mentaal verzwakt.

Opvallend in de kosmologische cyclus is de centrale plaats van Maag en Milt. Dit is in de klinische praktijk een fundamenteel gegeven. De Maag en de Milt zijn namelijk via de spijsvertering de basis van de verworven Qi en de oorsprong van Qi en bloed: ze voeden alle andere organen en nemen om die reden een centrale plaats in de menselijke en dierlijke fysiologie (zie 4.5.3).

Het versterken van Maag en Milt leidt bijgevolg indirect tot een versterking van alle andere organen.

Als we het kosmologische diagram bekijken, kunnen we bovendien zien dat Aarde tussen Water en Vuur staat, en als steun voor het Vuur fungeert. Dat betekent dat Maag en Milt in de praktijk een belangrijke steun zijn voor het Hart.

Omdat in de kosmologische cyclus Aarde in het midden geplaatst wordt, behoort het eigenlijk tot geen enkel seizoen, maar is Aarde het neutrale punt waarrond alle andere seizoenen draaien. Op het einde van elk seizoen, vervult Aarde de rol van bijvuller, zoals we vroeger gezien hebben (zie hoofdstuk 4). De energie van elk seizoen gaat dan terug naar de aarde voor regeneratie. In het menselijk en dierlijk lichaam bevestigt dit de belangrijke rol van Maag en Milt. Deze organen kunnen dus op het einde van elk seizoen versterkt worden, voornamelijk op het einde van de winter.

